

KOMENTÁŘ: EVROPSKÉ VOLBY

Naši experti komentují výsledky voleb do Evropského parlamentu

Vladimír Bartovic | Volby do Evropského parlamentu dopadly lépe, než se očekávalo

Nejpozitivnějším překvapením voleb byla vysoká volební účast – nejvyšší za posledních 20 let v celé Evropské unii. Zafungovala kampaň Evropského parlamentu „Tentokrát budu volit“ a také vyostřenější spor o charakter evropské integrace mezi proevropskými a antievropskými politickými stranami. Volební účast v Česku byla kupříkladu až o více než 50 procent vyšší než před pěti lety a prozatím nejvyšší vůbec. Přesto byla stejně jako před pěti lety volební účast v Česku druhá nejnižší v EU po Slovensku.

Naplnili se naopak očekávání o poklesu podpory tradičních politických stran, lidovců a socialistů a o nárůstu liberálních a ekologických stran. Zejména propad socialistů v Německu anebo v České republice je alarmující. Naopak – a to je na volbách nejpozitivnější – získaly mnohem menší podporu, než se očekávalo strany antievropské. I když je škoda, že ve Francii Národní sdružení Marine Le Pen porazilo Republiku v pohybu Emmanuela Macrona. Prohra německých socialistů a hrozba rozpadu německé vládní koalice spolu s prohrou

Macrona oslabí francouzsko-německý motor integrace a lze jen stěží předpokládat, že by se Macronova agenda pro EU v nejbližších letech začala výrazně prosazovat.

Volby rozdaly karty v Evropské unii na dalších pět let. Evropský parlament už nebude ovládat permanentní koalice lidovců a socialistů, ale ke slovu se dostanou i další frakce, zejména liberálové a zelení. Dá se předpokládat, že jednu z nejvýznamnějších funkcí v evropských institucích – ať již předsedu Evropské komise nebo předsedu Evropské rady získají liberálové.

Tyto volby Evropa naštěstí ustála, více šancí už dostat nemusí.

Zuzana Stuchlíková | Evropské politické frakce – Věci se změnily, černé scénáře se nenaplnily

Na finální počty křesel v novém EP si ještě budeme muset několik dní počkat, ale to nejdůležitější už je jasné. Nový parlament je fragmentovanější, největší strany oslabily a naopak posílily „alternativní“ skupiny, ať už Zelení nebo populisté a krajní pravice. EPP a S&D ztratily svou tradiční většinu, ale euroskeptické strany nedosáhly třetiny hlasů, které by jim umožnily blokovat zásadní rozhodnutí parlamentu – jejich úspěch byl bude potenciálně zásadnější pro domácí scény než na úrovni EU. Nová křesla získaly ALDE +++ (ať už bude po volbách vypadat jakkoli), Zelení a bývalé ENF a EFDD, zatímco ECR a GUE naopak oslabily. EPP a S&D ztratily, ale zůstaly dvěma nejsilnějšími stranami v EP. Věci se změnily, černé scénáře se však nenaplnily.

Rozdělení sil se však ještě může změnit. Zatím není jasné, jak se jednotlivé euroskeptické strany rozhodnou (ne) rozhodnout spolupracovat, kdo se nakonec stane členy nového ALDE a i další členství FIDESZ v EPP stále zůstává s otázkou. Velikost frakcí se navíc bude dále měnit, pokud Spojené království opustí EU. Vzhledem k polarizaci hlasování ve Spojeném království by nejvíce křesel ztratili euroskeptici (-29 křesel Strana pro Brexit) a ALDE (-16 křesel, které získali Liberální demokraté).

Vytvoření nové parlamentní většiny bude obtížné. Vítězové mají značné ambice, poražení nechtějí ztratit pozice. Zdá se, že většinu nemohou vytvořit jen pravicové nebo levicové strany, takže nějaká forma velké koalice bude jedinou možností. EPP, S&D a ALDE + se nyní jeví jako nejpravděpodobnější, možná i za účasti Zelených.

Kateřina Davidov | Evropsk volby 2019: Zelen vlna rozdělila Evropu

Nárůst klimatických stávek a protestů před volbami do Evropského parlamentu se odrazil ve volebních výsledcích napııch EU. Na celoevropsk úrovni získali Zelen nejvíce hlasů ve sve dosavadní historii a pravděpodobně se stanou ˇtvrtou největší frakcí v Evropskm parlamentu. Vzhledem k tomu, že frakce lidovců a socialist oslabily, můžou se tak zelen stát zásadními hráči pı hlasováních.

Z hlediska národních výsledků získali zelen strany křesla ve vtsin zem západní, severn a jn Evropy. K největším překvapením došlo v Německu (Zelen zde skončili druzí) a ve Francii (Zelen skončili třetí). Dobre výsledky zaznamenali také v Irsku, Finsku, Dánsku, ˇvedsku, Nizozemsku a ve Spojenm království, stejn tak jako v Portugalsku a ˇpanlsku. Naopak dn křesla nezískali v Itálii a ve vtsin stedn a vchodn Evropy. Vznikla zde tak patrn dělící linie mezi státy, kde se j klima drží neochvjn na vrcholu politick agendy a těmi, kde dominují jin témata.

Ironick je, že země a regiony s nejhorsí kvalitou ovzduší v EU (Polsko, ˇesk republika, Balkn) se nachází prve mezi těmi, kam zelen vlna jete nedorazila. Za ˇeskou republiku však byli zvoleni tı pirtt europoslanci, kter se mon pıpoj do frakce evropských Zelených a nav tak jejich zisky jete o něco víc.

Vt Havelka | Fragmentovan EP bude znamenat menší shodu na směru ekonomických politik

Poprve od roku 1979 se zvila volební účast v evropských volbách oproti přechozím letm a ˇern scénář, kdy pravicov nacionalist získají vrazn větší podporu se nenaplnil. Na druhou stranu, ob největší politick frakce – S&D a EPP – ztratil vtinu, kterou drzely po desítky let a vrazn zisky zelených a liberálů z nich zase udělaly rozhodující slu pro vytven povolebních koalic v budoucím EP.

Tato fragmentace EP a rozbit starých pork znamen, že bude pro strany t najít podorys budoucí funkn koalice. S ohledem na ekonomick politiky můžeme očekávat delší legislativn proces a ad-hoc hlasovací koalice dle projednávaného tématu. Pokud se ALDE na Zelen stanou součastí vldn koalice, bude pro ně velmi tk najít shodu, neboť mají velmi rozdln názory v oblasti ekonomických politik. Zelen jsou znm svými protekcionistickými a levicovými názory, zatímco liberálové podporují voln obchod a spíše mne regulovanou trn ekonomiku. Pokud by EPP a S&D chtěli vytvořit meninovou velkou koalici, budou pravděpodobně muset hledat ad-hoc hlasovací koalice se zelenými a liberály. Je však nepravdpodobn, že by dokázali vytvořit stabiln vtinovou koalici a to především s ohledem na ekonomick politiky.

Martin Michelot | Evropsk volby a Francie

Vtezstv Národního sdruen Marine Le Penov (RN 23,31 %) zůstane jedním z nejdletch a nejdiskutovanch výsledků francouzských voleb, kter stejn jako v ostatních zemích EU zaznamenaly nrst ucasti (50,12 %). Tento výsledek je mone interpretovat dvěma způsoby. První z nich si všímá faktu, že Národní sdruen získalo milion vol od roku 2014, konsolidujce tak svojí pozici hlavn opoziční strany. K tomuto výsledku došlo zejména tm, že ostatn opoziční strany ve volbách pohoely (historick propad konzervativců na 8,5 % a

pouze 6,3 % pro La France Insoumise). To má i osobní implikace pro Emmanuela Macrona a jeho setrvání u moci, které Marine Le Penová už testovala voláním pro rozpuštění francouzského Národního shromáždění. Druhá možná interpretace je více pozitivní a zaměřuje se na fakt, že Národní sdružení získalo nižší procento hlasů než v roce 2014 a Le Penová zvítězila nad Macronovou stranou o méně než jeden procentní bod (22,41 %). Macronovi se také podařilo udržet stranu na stejné úrovni hlasů, která mu stačila na prezidentské vítězství v roce 2017. Na druhé straně pokračuje rozpad tradičních francouzských stran, což učiní znovuzvolení v roce 2022 jednodušší, pokud dojde k zachování bipolárního systému „En Marche vs. Národní sdružení“.

Macron přichází do Bruselu s poněkud pošramoceným vedením, to mu však nezabrání v tom, aby se chopil vedení nové skupiny ALDE a měl velký vliv na rozhodování o nejvyšších pozicích. Několik eurposlanců z En Marche stejně jako samotný Macron mluvili o Michelovi Barnierovi jako o novém prezidentovi Evropské komise, čímž testují vůdčí kapacity Macrona v Radě a ALDE v Evropském parlamentu.

Louis Cox-Brusseau | Velká Británie - Noc zklamání

Tradiční i sociální média dnes ve Spojeném království žijí bezprecedentními drtivými porážkami, které ve volbách do Evropského parlamentu na rok 2019 utrpěli konzervativci i labouristé, a úspěchem Strany pro Brexit. Konzervativní strana získala v Bruselu pouze 3 křesla a labouristé mají 10 europoslanců, což jsou pro obě strany obrovské ztráty. Strana pro Brexit získala 28 křesel, a pasovala se tak do role vítěze Leave tábora. Je však mnohem důležitější, že při celkové volební účasti téměř 40 % získali liberální demokraté a zelení 15, resp. 7 křesel. Navzdory mainstreamovým médiím zobrazujícím „brexitovou vlnu“ jako dominantní faktor voleb ve Spojeném království by měly být zisky Strany pro Brexit vnímány v kontextu kolapsu strany UKIP, která ztrácí 23 míst - z nichž většina bude jen převedena na poslance Strany pro Brexit. "Brexitová vlna" tak není až tak zásadní, přinesla euroskeptikům jen 5 nových míst. Naopak liberální demokraté a zelení zaznamenali čistý zisk 18 křesel. Je zřejmé, že výsledky Strany pro Brexit jsou důsledkem rozdělení zastánců setrvání mezi 3 stranami a nerozhodnosti labouristické strany. Porážka konzervativců bude mít obrovský dopad na bezprostřední budoucnost debaty o Brexitu - úspěch Strany pro Brexit bude nepochybně ovlivňovat přední konzervativce v nadcházejícím souboji o post předsedy strany. Volby do EP by neměly být vnímány jako přímé indikátory pro národní volby, ale některá poselství jsou jasná: pokud chtějí labouristé zvítězit ve volbách, musí podpořit druhé referendum. A podpora pro strany podporující setrvání v Unii je nyní větší než pro ty, které volají po odchodu.

Christian Kvorning Lassen | Migrační a azylová politika – Status quo se velmi pravděpodobně nezmění, d'ábel ale leží ukrytý v detailu

Výsledky evropských voleb velmi pravděpodobně neovlivní unijní přístup k azylové a migrační politice. Bude tomu tak i přesto, že ALDE a Zelení, kteří by pravděpodobně rádi viděli podstatnou změnu Společného evropského azylového systému a Dublinu IV v rámci jejich snahy o „znovunastartování Evropy“, zaznamenali výrazné volební zisky. S&D a EPP zůstávají i nadále hlavní politickým proudem v EP. Ke změně evropského přístupu nedojde především proto, že v současné chvíli většina lídrů EU pochází buď z EPP nebo S&D a ti nebudou mít zájem se

pouštět do něčeho velkého z důvodu vnitropolitických rizik. Navíc nacionalisté dosáhli taktéž zisků a dá se očekávat, že migrace zůstane velmi citlivým evropským tématem na to, aby se našla politická shoda.

Na druhou stranu získ Zelených a ALDE jakožto dvou stran se silným klimatickým programem nechává otevřena zadní vrátka pro dlouhodobá řešení, která by mohla být přijata pod tíhou zhoršující se klimatické situace ve světě. Téma klimatických změn určitě nevymizí stejně jako zájem občanů o toto téma. Bude tomu pravděpodobně právě naopak. Navíc euroskeptici se ukázali být poměrně neschopní v představení důvěryhodné vize toho, jak klimatické změny řešit. Pokud budou nadále ignorovat toto téma s tím, jak se bude objektivně zvyrazňovat, hrozí jim, že se celkově delegitimizují a potencionálně posílí frakce typu ALDE či Zelených. To by ve výsledku mohlo podpořit snahy o reformy CEAS s tím, jak migrační tlaky budou narůstat v důsledku změny klimatu.

Christian Kvorning Lassen | Proevropské a progresivní síly sbírají sílu pro boj s populismem a nacionalistickým euroskepticismem

Evropské volby byly před jejich začátkem prezentovány jako nejdůležitější v historii s tím, že byly očekávány výrazné zisky euroskeptiků napříč Evropskou unií. Mělo jít o jeden z posledních příznaků definitivně se rozpadající Unie, nicméně nic z toho ale nenastalo. Otázka klimatických změn se konečně ocitla ve středu evropské debaty a demokraticky vyspělé státy podpořily evropské hodnoty a principy právního státu oproti populistické vlně. Euroskepticismus by smeten poznáním, že hlavní globální výzvy jako změny klimatu či geopolitické hrátky mezi velkými mocnostmi v kontextu zhoršujících se transatlantických vazeb způsobených podivným prezidentem Trumpem, se musí řešit na evropské úrovni. Růst naopak zaznamenaly progresivní proevropské síly, které upřednostňují spolupráci oproti izolacionismu a regresy propagované nacionalisty. To je velmi pozitivní – euroskeptici a populisté naprosto selhali v představení důvěryhodných řešení na globální výzvy jako je změna klimatu, čehož si všimli zjevně i voliči. Zároveň se dá předpokládat, že tento trend bude posilovat s tím, jak tyto výzvy se budou ještě více zvyrazňovat. Zadržte proevropské síly získaly poměrně výrazný mandát k tomu, aby posílili Evropu tak, aby byla schopna dostát očekáváním. Navíc tím, jak EPP a S&D ztratily většinu v parlamentu, bude nutné vytvořit širší proevropské koalice, což nadále posílí demokratickou legitimitu této instituce. Pokud se vše podaří, tyto volby možná položily základ výrazně posílené Evropské unie.

Tereza Novotná | Výsledky evropských voleb 2019 v Německu: Jeden vítěz, mnoho poražených

Volby do Evropského parlamentu 2019 v Německu mají jasný výsledek: jednoho vítěze a mnoho poražených. I když středopravicová CDU/CSU zůstává nejsilnější německou stranou v Evropském parlamentu (EP) se zhruba 28 % a 29 křesly, jsou to Zelení, kteří slaví vítězství. Strana zelených dosáhla nejlepšího výsledku ve své historii: poprvé překonala laťku 20 % ve volbách v Německu, a tím zlepšila i svůj výsledek oproti minulým volbám do europarlamentu v roce 2014 téměř o 10 %. Zelení se tedy stali druhou nejsilnější stranou v německé delegaci do EP s 21 křesly a poslali tak sociální demokraty na třetí pozici s pouhými 15,8 % a 16 křesly, což je pro socialisty rekordní ztráta (o 11,5 % ve srovnání s rokem 2014). Zelení profitovali ze „zelené vlny“, která se prohnala západní částí Evropy (ve srovnání s východem) a pravděpodobně i z toho, že Ska Keller, současná europoslankyně, byla jednou ze spitzenkandidátek. Ačkoli tento systém výběru předsedy Evropské komise měl v Evropě menší celkový

efekt, pomohl zvýraznit několik kandidátů a stran v zemích jejich původu – pravděpodobně pomohl Fransu Timmermansovi a jeho socialistům v Nizozemí a částečně i Kellerové a jejím Zeleným v Německu (i když tento efekt byl menší u dalšího německého Spitzenkandidáta, Manfreda Webera a jeho CSU).

Němečtí sociální demokraté, do určité míry podobně jako ti čeští, utrpěli největší porážku, která byla ještě umocněna slabými výsledky socialistů ve volbách do zemského sněmu v Brémách, které se uskutečnily zároveň s těmi evropskými. I když se díky těmto špatným výsledkům vznáší nad budoucností vládní koalice CDU/CSU a SPD otazník, rozpad této koalice je zatím nepravděpodobný hlavně proto, že sociální demokracie nebude chtít riskovat naprostou porážku v případných předčasných volbách. Přestože krajně pravicová Aliance pro Německo (AfD) zvýšila svoje zastoupení v EP o téměř 4 % na 11 % a 11 křesel, její vzestup není tak výrazný, jak se očekávalo. Nicméně jak Němci, tak Evropané by si měli s obavami uvědomit, že AfD, jejíž kampaň byla založena na silné proti-imigrantské a euroskeptické rétorice, buď vyhrála, nebo byla druhá ve volbách ve všech „nových“ spolkových zemích kromě Berlína, a tedy že Německo je rozděleno v otázkách migrace na východ a západ stejně tak jako celá Evropa.

Německo nemívá problémy s volební účastí, která je většinou nad evropským průměrem, i zde se však potvrdil obecný trend o vyšším zájmu voličů o evropské volby v roce 2019 a volební účast v Německu vzrostla o téměř 14 % na 62 %.

Jana Juzová | EP volby a V4 – Pár v zásadě pozitivních překvapení

V rámci V4 byl v evropských volbách v zásadě zachován status quo, ačkoliv došlo k několik dílčím překvapením. Slovensko zažilo výrazný vzestup progresivních proevropských stran; PiS nebyl poražen opozicí, ačkoliv jeho vítězství bylo výrazně méně zdrcující než v případě Maďarska. V Maďarsku zase vyhrál většinou hlasů Fidesz, což bylo očekávané, a pozice České republiky jako středu politických názorů ve V4 byla potvrzena.

Dalo se přepokládat, že vlády ve státech V4, kteří mají tendence k iliberalismu – v Polsku a Maďarsku – vyhrály; skončené evropské volby podpoří převládající narativ vládních stran, který jim zcela jistě umožní nadále mobilizovat voličstvo. Je trochu smutné vidět, že i spojená polská opozice s Tuskem v zádech nebyla schopná se dotáhnout na vládnoucí PiS.

V České republice a Slovensku dopadly volby fragmentovaněji. Na Slovensku vyhrála proevropská strana se ziskem pouze 20 %, což v zásadě reflektuje výsledek posledních prezidentských voleb, které vyhrála také proevropská liberální kandidátka. Na druhou stranu rozdíl mezi vítěznou koalicí a sociálními demokraty SMER nebyl nijak výrazný a extremistická pravicová strana ĽSNS získala 12 % hlasů. Podobně v České republice získala vládnoucí strana ANO 21 % hlasů, euro-kritická ODS se umístila na čtvrtém místě se ziskem 14,5 % a na třetím místě skončili kontroverzní Piráti se 14 % hlasů. Důležité je také zmínit, že česká extrémní pravice reprezentovaná „stranou přímé demokracie“ SPD dosáhla zisku 9 %.

Dá se tedy říci, že výsledky voleb do EP reflektují domácí politické trendy ve státech V4 – polské a maďarské volby vyhráli nacionalisté, Slovensko zažilo mírné vítězství mixu proevropských liberálních stran nad vládnoucími sociálními demokraty a extrémní pravici. V České republice vyhrály volby politická uskupení, která jsou sice obecně proevropská, ale kritizují současnou podobu Evropské unie a prosazují více intergovernmentální Evropu. Možná by se dalo říci, že nacionalisté zvítězili ve státech V4, nicméně jejich převaha nebyla nijak výrazná a proevropské síly byly ve svém boji relativně úspěšné. Jedinou výjimku představuje Maďarsko, kde je opoziční politická reprezentace roztržštěná. Evropské volby také potvrdily, že Slovensko se nadále spíše vzdaluje od pozice zbytku V4.